

י"ד אב תמוז תשע"ה, 30.7.2015

גיליון מס' 469

פרשת ואתחנן

"שמע ישראל" – מה צריך לשמוע?

מאת מיכל אפרתי, עין הנצי"ב

עד לא מזמן שידורי 'קול ישראל' היו מסתיימים בשיר 'התקווה' ומתחילים ב'**שמע ישראל**'. אלו המילים שמדינת ישראל בחרה להתחיל איתם את היום משום שהם היו הנר לרגליהם של יהודים רבים בדורות רבים.

ב'**שמע ישראל**' מתחיל ומסיים היהודי את יומו, וב'**שמע ישראל**' הוא גם מתחיל ומסיים את חייו. מה כל כך מיוחד במילים הללו שהפכו לסמל ליהדות, סמל לנאמנות של היהודי לעמו ולאלוהיו? מה צריך לשמוע שם?

"ה' שהוא א-לוהינו עתה ולא א-לוהי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד" (דברים ו, ד)
כלומר, המשפט הוא כרונולוגי: ה' א-לוהינו הוא מצב עכשווי, וה' אחד הוא מצב עתיד. המסר העיקרי הוא השאיפה שלנו לאמונה של כל העולם בקב"ה, שאיפה לאחדות אמונית אוניברסאלית.

"ה' הוא לבדו אלוהינו ואין לנו אלוה אחר עמו" (רשב"ם ו, ד).
כאן הדגש הוא על היחידות של ה' כלפי פנים, בתוך ישראל. המשמעות היא שא-לוהים יחיד לנו, ולא משנה מה יש לעמים האחרים.

"טעם כפל ה' ב' פעמים ולא הספיק לומר על זה הדרך ה' אלוהינו אחד, נתכוון לב' הדרגות שיש לה', האחד שהוא א-לוהינו, והב' שהוא אחד, והכוונה בזה כי אנו מקבלין א-לוהותו יתברך עלינו למה שממנו הגם שאילו היה במציאות שהיו א-לוהות הרבה אין אנו בוחרים אלא בשם זה הו"ה הוא א-לוהינו, ובזה נכלל כמה פרטים, א' אהבת הטוב, אהבת המועיל, אהבת הערב, ועוד לו שהוא אחד ואין זולתו א-לוה בעולם וטעם זה גם כן יספיק להתחייב להשתעבד לו ולמצותיו הגם שהיה במציאות שלא היו הטעמים שמצדם בחרנוהו לאלוה: נמצינו אומרים שבאחד מב' הטעמים יספיק להשתעבד למאמריו ולמצותיו... (אור החיים, שם, שם).

כאן יש שני עניינים השווים בחשיבותם, והצד השווה שבהם הוא ששניהם מעידים על סיבות לקבל עלינו את עול מלכותו של ה'. האחת היא שהוא א-לוהינו, שבחרנו אותו בגלל שהוא טוב (גם אם היו אופציות אחרות), והשנייה היא שהוא אחד ויחיד, ואין אופציות אחרות לבחירה. אף אחד מחלקי המשפט לא טפל לשני.

דבר אל בני אברהם יצחק ויעקב' לא נאמר אלא "דבר אל בני ישראל", זכה יעקב אבינו שיאמר דיבור לבניו. לפי שהיה יעקב מפחד כל ימיו ואומר, אוי לי שמא תצא ממני פסולת כדרך שיצא מאבותי, אברהם - יצא ממנו ישמעאל, יצחק - יצא ממנו עשיו אחי, כשנפטר יעקב אבינו מן העולם קרא להם לבניו... אמר להם: שמא יש

בלבכם מחלוקת על מי שאמר והיה העולם. אמרו לו "שמע ישראל" - כשם שאין בלבך מחלוקת, כך אין בלבנו מחלוקת על מי שאמר והיה העולם, אלא "ה' אלקינו ה' אחד" (ספרי בעיבוד של 'המשך חכמה'). הפוקוס כאן הוא על המילים 'שמע ישראל'. מה שמייחד את בניו של ישראל הוא שהם מאמינים בה' ומפרסמים את שמו ברבים, ומי שמייחד את שמו של ה' - הם ישראל.

כל אלה דגשים שונים ל'שמע ישראל'. השאלה היא האם הדגש הוא על ייחוד ה'? על היותו שלנו? אולי על שניהם? ואולי הדגש הוא דווקא על ייחודו ואיכותו של ישראל? מהו העיקר ב'שמע', מהו המסר שהופך אותו לכל כך ייסודי ובסיסי?

נראה שהאיכות של הפסוק היא דווקא בחוסר ההכרעה בין הפירושים השונים. כך שומר הפסוק על הרלוונטיות שלו לכל דור, לכל תקופה, לכל מצב ולכל אדם. לפעמים הדגש יהיה על המילה 'אחד', על היותו של ה' אחד ולא יותר, כי ריבוי אלים הוא דבר נפוץ וטריוויאלי. לפעמים נדגיש את המילה 'אלוהינו', את היותו של האל האחד שלנו ולא של אחרים, משום שרבים מייחדים לעצמם אלים וטוענים שהאל שלהם הוא האחד והיחיד, ואצלם נמצאת האמת האחת והיחידה. לפעמים יכריז היהודי את המילה ה' כי הנאמנות לקב"ה מוטלת בספק. ולפעמים יזעק, ילחש או ימלל דווקא את המילים 'שמע ישראל'.

באיזה דור אנחנו נמצאים? איזו מילה אנחנו צריכים לשים ב'בולד'? מהם המסרים שאנחנו צריכים להדגיש לעצמנו בימים אלה? התשובה אינה ברורה לי, ואולי זו אינה רק שאלה דור אלא של כל אדם ואדם - מה הוא מדגיש לעצמו? מה הוא מדגיש לעולם? מה מיוחד בשבילו?

מה שבטוח הוא שאת התשובה לכל התהיות הללו כל אחד ימצא ב - "שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד".

מיכל אפרתי, תושבת עין הנצי"ב. נשואה לשי ואמא של אוריאל.

ר"מית במדרשת הבנות בעין הנצי"ב.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il